
Назва закладу загальної середньої освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО:
педагогічна рада

Дата (число, місяць, рік), № протоколу

**Основа для навчальної програми предмета
«ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ. 7 клас»**

Укладачка/укладач _____

Прізвище, ім'я, по батькові

Укладено відповідно до модельної навчальної програми «Всесвітня історія. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Пометун О. І., Ремех Т. О., Малієнко Ю. Б., Мороз П. В.) / наказ Міністерства освіти і науки України від 06 вересня 2023 № 1090 та підручника «Васильків І. Д. та ін. Всесвітня історія: підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти / І. Д. Васильків, В. В. Островський, І. Л. Паршин. — Тернопіль: Астон, 2024. — 200 с.: іл.».

№ з/п уроку	Дата уроку	Зміст предмета	Очікувані результати навчання	Види навчальної діяльності
1		<p>Середньовіччя як період розвитку людства.</p> <p>1. Велике переселення народів та його наслідки. (Велике) розселення слов'ян.</p> <p>2. Середньовіччя як період розвитку людства.</p> <p>3. Джерела з історії Середньовіччя. Періодизація Середньовіччя. Україна в Середньовіччі</p>	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • називати цивілізації Стародавніх часів та їхні здобутки, описувати спадщину мешканців України у Стародавню добу; • користуватися історичною періодизацією для характеристики історичного періоду Середніх віків (Середньовіччя) як періоду між історією Стародавнього світу та Новою історією; • називати і пояснювати хронологічні межі та періодизацію Середньовіччя; • наводити приклади змін та неперервності в історії суспільства на прикладі Стародавнього світу і Середньовіччя; • називати основні події і явища Стародавнього світу і Великого переселення народів; • визначати на мапі напрямки Великого переселення народів і (Великого) розселення слов'ян, перебіг подій, явищ, процесів Великого переселення народів та описувати їх за мапою; • характеризувати види джерел з історії Середньовіччя та їхні особливості, виявляти смислові зв'язки між різними фрагментами інформації та джерелами різних видів з історії Середньовіччя; • називати основні події і явища Стародавнього світу і Великого переселення народів 	<p>Короткі повідомлення: «Велике переселення народів на мапі Європи», «Питання “прабатьківщини” слов'ян: що відомо?», «Слов'яни на мапі Європи у IV-VI ст.», «Що таке літопис, хроніка?».</p> <p>Пошукові завдання: з'ясування хронологічних меж та періодизації Середньовіччя; самостійний пошук 2–3 джерел для характеристики суспільних змін у Середньовіччі в Європі та в Україні.</p> <p>Практичні завдання та завдання з розвитку критичного і системного мислення: складання порівняльної таблиці «Ознаки культурно-історичних періодів Стародавнього світу і Середньовіччя»; формулювання запитань до історичних джерел з історії Середньовіччя; аналіз, синтез і застосування інформації, отриманої з історичних джерел, для пояснення особливостей Середньовіччя як періоду між історією Стародавнього світу та Новою історією</p>

РОЗДІЛ 1. СТАНОВЛЕННЯ ПЕРШИХ ДЕРЖАВ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

2	<p>Утворення «варварських королівств». Імперія франків. 1. «Варварські королівства». 2–3. Франкська держава. Хлодвіг. 4. Завоювання Карла Великого. Імперія франків. Занепад і поділ імперії</p>	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • називати час утворення Франкської імперії; • розташовувати у хронологічній послідовності відомості з історії Раннього Середньовіччя та укладати синхроністичну таблицю; • розрізняти економічні, політичні, культурно-інтелектуальні чинники розвитку суспільства Раннього Середньовіччя і пояснювати їхні взаємовпливи; • характеризувати організацію влади у «варварських королівствах», Франкській імперії; • встановлювати взаємозв'язки між подіями, явищами і вчинками історичних діячів, наводити приклади, висловлювати обґрунтовані судження щодо ролі особи в минулому та сучасності; • показувати на мапі територію «варварських королівств», імперії Карла Великого; • позначати на мапі історичні події та об'єкти, перебіг подій, явищ, процесів Раннього Середньовіччя; • формулювати запитання щодо наслідків діяльності людини в природі доби Раннього Середньовіччя; • визначати наслідки Великого переселення народів, розпаду імперії 	<p>Коротке повідомлення: «Карл Великий».</p> <p>Пошукові завдання: з'ясування значення, застосування та ілюстрування прикладами поняття «варварське королівство»; створення кластерів, хмарин слів; самостійний добір джерел для характеристики Франкської держави, імперії франків.</p> <p>Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: розв'язання/складання хронологічних задач за темами розділу; внесення відомостей із розділу до синхронізованої хронологічної таблиці «Європа в період Раннього Середньовіччя»; аналіз, синтез і застосування інформації, отриманої з історичних джерел, для пояснення причин розквіту та розпаду Франкської імперії; формулювання оцінювальних суджень про: діяльність історичних осіб (у межах тем розділу), внесок франкської культури у світову історію.</p> <p>Творчі завдання (індивідуально, в парах/групах): історична довідка: «Наслідки Великого переселення народів»/«Наслідки розпаду імперії Карла Великого для сучасної Європи»; історичні портрети: Хлодвіг/Карл Великий; презентація.</p> <p>Обговорення та дискусії (орієнтовні теми). Чому Карла прозвали Великим?</p>
---	--	---	---

			<p>Карла Великого;</p> <ul style="list-style-type: none"> самостійно добирати інформацію для виконання завдання, аргументувати свій вибір; аргументувати свої судження за допомогою історичних фактів, наявних досліджень, доступних історичних джерел та з урахуванням гуманістичних цінностей 	<p>Чи був неминучим розпад імперії Карла Великого?</p> <p>Проекти (індивідуальні/групові): Салічна правда – правова пам'ятка франків; слов'яни – сусіди франкської імперії</p>
3		<p>Візантійська імперія.</p> <ol style="list-style-type: none"> Постання Східної Римської (Візантійської) імперії. Візантійська імперія періоду Юстиніана. Розквіт Візантії за Македонської династії та династії Комнінів. Культура Візантії 	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> називати час утворення Візантійської імперії; розташовувати у хронологічній послідовності відомості з історії Раннього Середньовіччя та укладати синхроністичну таблицю; розрізняти економічні, політичні, культурно-інтелектуальні чинники розвитку суспільства Раннього Середньовіччя і пояснювати їхній взаємовплив; характеризувати організацію влади у Візантійській імперії; встановлювати взаємозв'язки між подіями, явищами і вчинками історичних діячів, наводити приклади, висловлювати обґрунтовані судження щодо ролі особи в минулому та сучасності; позначати на мапі історичні події та об'єкти, перебіг подій, явищ, процесів Раннього Середньовіччя; формулювати запитання щодо 	<p>Короткі повідомлення: «Культура Візантії».</p> <p>Пошукові завдання: з'ясування значення, застосування та ілюстрування прикладами поняття «експансія»; створення кластерів, хмарин слів; самостійний добір джерел для характеристики Візантійської імперії.</p> <p>Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: розв'язання/складання хронологічних задач за темами розділу; внесення відомостей із розділу до синхронізованої хронологічної таблиці «Європа в добу Раннього Середньовіччя»; аналіз, синтез і застосування інформації, отриманої з історичних джерел, для пояснення причин розквіту та розпаду Візантії; формулювання оцінювальних суджень про діяльність історичних осіб (у межах тем розділу), внесок візантійської культури у світову історію.</p> <p>Творчі завдання (індивідуально, в парах/групах): презентація «Кодекс</p>

			<p>наслідків діяльності людини в природі доби Раннього Середньовіччя;</p> <ul style="list-style-type: none"> • визначати наслідки Великого переселення народів; • самостійно добирати інформацію для виконання завдання, аргументувати свій вибір; • аргументувати свої судження за допомогою історичних фактів, наявних досліджень, доступних історичних джерел та з урахуванням гуманістичних цінностей 	<p>Юстиніана»/«Вплив культури Візантії на духовний розвиток Русі-України».</p> <p>Обговорення та дискусії (орієнтовні теми). Які чинники обумовили розквіт Візантії?</p> <p>Проекти (індивідуальні/групові): візантійська культура: найвизначніші пам'ятки</p>
4		<p>Арабський халіфат.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Природно-географічні умови Аравійського півострова. 2. Араби. 3. Виникнення ісламу. Мухаммад. 4. Арабські завоювання. Арабський халіфат. 5. Арабсько-мусульманська культура 	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • називати час виникнення ісламу; • пояснювати культурно-історичні витоки різних систем літочислення на прикладі християнства та ісламу; • розташовувати у хронологічній послідовності відомості з історії Раннього Середньовіччя та укладати синхроністичну таблицю, наводити приклади спільного і відмінного в історичних подіях, явищах і процесах в Арабському халіфаті; • розрізняти економічні, політичні, культурно-інтелектуальні чинники розвитку суспільства Раннього Середньовіччя і пояснювати їхній взаємовплив; • характеризувати організацію влади в Арабському халіфаті; • встановлювати взаємозв'язки між подіями, явищами і вчинками 	<p>Короткі повідомлення: «Природно-географічні умови Аравії».</p> <p>Пошукові завдання: з'ясування значення, застосування та ілюстрування прикладами понять: «іслам», «Коран», «халіфат»; створення кластерів, хмарин слів; самостійний добір джерел для характеристики Арабського халіфату.</p> <p>Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: розв'язання/складання хронологічних задач за темами розділу; внесення відомостей із розділу до синхронізованої хронологічної таблиці «Європа в добу Раннього Середньовіччя»; аналіз, синтез і застосування інформації, отриманої з історичних джерел, для пояснення причин розквіту та розпаду Арабського халіфату; формулювання оцінювальних суджень про діяльність історичних осіб (у межах тем розділу), внесок арабсько-</p>

			<p>історичних діячів, наводити приклади, висловлювати обґрунтовані судження щодо ролі особи в минулому та сучасності;</p> <ul style="list-style-type: none"> • показувати на мапі напрямки завойовницьких походів арабів; • позначати на мапі історичні події та об'єкти, перебіг подій, явищ, процесів Раннього Середньовіччя; • формулювати запитання щодо наслідків діяльності людини в природі доби Раннього Середньовіччя; • визначати наслідки виникнення ісламу й завойовницьких походів арабів; • самостійно добирати інформацію для виконання завдання, аргументувати свій вибір; • аргументувати свої судження за допомогою історичних фактів, наявних досліджень, доступних історичних джерел та з урахуванням гуманістичних цінностей 	<p>мусульманської культури у світову історію.</p> <p>Творчі завдання (індивідуально, в парах/групах): історичні портрети: Мухаммад.</p> <p>Обговорення та дискусії (орієнтовні теми). У чому особливості державного устрою Арабського халіфату? Чи є спільне в християнстві та ісламі? Якщо так, то що саме?</p> <p>Проекти (індивідуальні/групові): як виник іслам та ісламське літочислення; Коран – священна книга мусульман; арабсько-мусульманська культура: найвизначніші пам'ятки; сучасні держави Аравійського півострова</p>
5		<p>Практична робота: «Вплив культури Візантії на духовне життя Русі-України»</p>	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розрізняти економічні, політичні, культурно-інтелектуальні чинники розвитку суспільства Раннього Середньовіччя і пояснювати їхній взаємовплив; • встановлювати взаємозв'язки між подіями, явищами і вчинками історичних діячів, наводити приклади, висловлювати обґрунтовані судження щодо ролі особи в минулому та 	

			<p>сучасності;</p> <ul style="list-style-type: none"> • формулювати запитання щодо наслідків діяльності людини в природі доби Раннього Середньовіччя; • самостійно добирати інформацію для виконання завдання, аргументувати свій вибір; • аргументувати свої судження за допомогою історичних фактів, наявних досліджень, доступних історичних джерел та з урахуванням гуманістичних цінностей 	
6		<p>Узагальнення та/або контроль за розділом: «Становлення перших держави Середньовіччя».</p>		
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СЕРЕДНЬОВІЧНОГО СУСПІЛЬСТВА				
7		<p>Людина і природа в Середньовіччі. 1. Взаємодія людини і природи в просторі Європи, України. 2–3. Рухи населення. Внутрішня і зовнішня колонізація. Наслідки зовнішньої колонізації. Міграції</p>	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • характеризувати діяльність людини у природно-географічному середовищі в Середньовіччі, наводити приклади впливу людини на природу в минулому і сьогодні; • описувати явища і процеси, пов'язані з рухом середньовічного населення та колонізацією за мапою; • визначати причини, описує перебіг, встановлювати сутність і наслідки колонізаційних та міграційних процесів Середньовіччя; • ставити обґрунтовані/доречні запитання 	<p>Пошукові завдання: з'ясування значення, застосування та ілюстрування прикладами понять: «внутрішня колонізація», «зовнішня колонізація», «міграція»; складання речень, ребусів, кросвордів із тем розділу; самостійний вибір/добір джерел для розв'язання запропонованого завдання за заданими критеріями з тем розділу.</p> <p>Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: опрацювання мап/контурних мап за темами розділу; аналіз візуальних джерел щодо взаємодії людини і природи (у межах теми за запропонованим</p>

			<p>до змісту здобутої інформації (у межах теми);</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати інформацію із суміжних галузей знань для характеристики середньовічних і сучасних соціокультурних явищ, процесів 	<p>алгоритмом); зіставлення даних мапи з текстом підручника та іншими джерелами для пояснення впливу клімату, географічного розташування, доступу до природних ресурсів на заняття людей, спосіб ведення господарства, соціальний устрій та впливу діяльності людини на природу в Середні віки; визначення на основі джерел причин, сутності і наслідків колонізаційних та міграційних процесів Середньовіччя (складання схем, ментальної мапи)</p>
8		<p>Середньовічне західноєвропейське суспільство. 1. Феодалізм. 2-4. Три стани середньовічного суспільства</p>	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за історичними джерелами визначати особливості суспільних відносин періоду феодалізму; • ставити обґрунтовані/ доречні запитання до змісту здобутої інформації (у межах теми); • визначати поєднання політичних, економічних, соціальних, технологічних, культурних та інших чинників, які впливали один на одного і творили середньовічну добу; • використовувати інформацію із суміжних галузей знань для характеристики середньовічних і сучасних соціокультурних явищ, процесів; • визначати та пояснювати, що для людини Середньовіччя означала належність до соціокультурної спільноти; • пояснювати, як належність до різних 	<p>Коротке повідомлення учнів: «Три стани середньовічного суспільства». Пошукові завдання: з'ясування значення, застосування та ілюстрування прикладами понять: «стан», «станове суспільство», «феод», «феодалізм», «васалітет»; складання речень, ребусів, кросвордів із тем розділу; самостійний вибір/добір джерел для розв'язання запропонованого завдання за заданими критеріями з тем розділу. Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: письмовий/усний опис способу життя представників основних станів середньовічного суспільства на основі історичних реконструкцій та речових джерел. Творчі завдання (індивідуально, в парах/групах): підготовка презентації (п'єси, «живої» картини) повсякденного життя у феодалському замку, міському</p>

			спільнот і зовнішні чинники впливали на формування поглядів та переконань середньовічної людини	будинку (майстерня, крамниця), селянській господі
9		<p>Повсякденне життя середньовічної Європи.</p> <p>1. Населення Європи в Середньовіччі. 2. Життя в замках. 3. Середньовічне місто та його мешканці. Ремісники та торгівля. 4. Селяни</p>	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за історичними джерелами визначати особливості суспільних відносин періоду феодалізму; • показувати на мапі найбільші міста Європи, основні торговельні шляхи Середньовіччя; • ставити обґрунтовані/ доречні запитання до змісту здобутої інформації (у межах теми); • визначати поєднання політичних, економічних, соціальних, технологічних, культурних та інших чинників, які впливали один на одного і творили середньовічну добу; • використовувати інформацію із суміжних галузей знань для характеристики середньовічних і сучасних соціокультурних явищ, процесів; • визначати та пояснювати, що для людини Середньовіччя означала належність до соціокультурної спільноти; • пояснювати, як належність до різних спільнот і зовнішні чинники впливали на формування поглядів та переконань середньовічної людини 	<p>Пошукові завдання: з'ясування значення, застосування та ілюстрування прикладами понять: «Ганза», «гільдія», «лихварство», «майстер», «міська комуна», «підмайстер», «учень», «цех»; складання речень, ребусів, кросвордів із тем розділу; самостійний вибір/добір джерел для розв'язання запропонованого завдання за заданими критеріями з тем розділу.</p> <p>Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: письмовий/усний опис способу життя представників основних станів середньовічного суспільства на основі історичних реконструкцій та речових джерел; складання схеми/опису подій на основі мапи «Торговельний світ середньовічної Європи».</p> <p>Творчі завдання (індивідуально, в парах/групах): створення малюнку середньовічного міста/сільської громади.</p> <p>Обговорення та дискусії (орієнтовні теми). Чи сприяв цеховий устрій розвитку економіки?</p> <p>Проекти (індивідуальні/групові): як працював середньовічний цех; поширення Магдебурзького права в українських землях</p>
10		Роль християнської	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • показувати на мапі територію 	Короткі повідомлення учнів: «ретики середньовічної Європи».

		<p>церкви в Ранньому Середньовіччі. 1. Вплив церкви на життя людини. 2. Церковний розкол</p>	<p>поширення християнства;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ставити обґрунтовані/ доречні запитання до змісту здобутої інформації (у межах теми) • використовувати інформацію із суміжних галузей знань для характеристики середньовічних і сучасних соціокультурних явищ, процесів; • визначати та пояснювати, що для людини Середньовіччя означала належність до соціокультурної спільноти; • пояснювати, як належність до різних спільнот і зовнішні чинники впливали на формування поглядів та переконань середньовічної людини 	<p>Пошукові завдання: з'ясування значення, застосування та ілюстрування прикладами поняття «християнська церква»; складання речень, ребусів, кросвордів із тем розділу; самостійний вибір/добір джерел для розв'язання запропонованого завдання за заданими критеріями з тем розділу.</p> <p>Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: опрацювання мап/контурних мап за темами розділу; аналіз візуальних джерел щодо християнської церкви (у межах теми за запропонованим алгоритмом).</p> <p>Обговорення та дискусії (орієнтовні теми). Чому роль християнської церкви у суспільстві постійно зростала?</p> <p>Проекти (індивідуальні/групові): ієрархія християнської церкви та її роль у суспільстві</p>
11		<p>Практична робота: «Середньовічні міста на українських землях»</p>	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • показувати на мапі найбільші міста України, основні торговельні шляхи Середньовіччя; • ставити обґрунтовані/ доречні запитання до змісту здобутої інформації (у межах теми); • визначати поєднання політичних, економічних, соціальних, технологічних, культурних та інших чинників, які впливали один на одного і творили середньовічну добу; • використовувати інформацію із 	

			<p>суміжних галузей знань для характеристики середньовічних і сучасних соціокультурних явищ, процесів;</p> <ul style="list-style-type: none"> • визначати та пояснювати, що для людини Середньовіччя означала належність до соціокультурної спільноти; • пояснювати, як належність до різних спільнот і зовнішні чинники впливали на формування поглядів та переконань середньовічної людини 	
12		<p>Узагальнення та/або контроль за розділом: «Формування європейського середньовічного суспільства».</p>		
РОЗДІЛ 3. ЄВРОПЕЙСЬКІ ДЕРЖАВИ В X–XV ст. ДОБА ВІКІНГІВ. ХРЕСТОВІ ПОХОДИ				
13		<p>Доба вікінгів. 1. Скандинавія в Середньовіччі. 2. Походи вікінгів. 3. Завоювання та відкриття вікінгів</p>	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • демонструвати знання перебігу подій, явищ, процесів у часі в межах X–XV ст.; • називати час походів вікінгів; • укладати синхронізовану хронологічну таблицю «Європа в X–XV ст.»; • встановлювати взаємозв'язки між подіями, явищами, процесами, вчинками історичних діячів Середньовіччя, наводити приклади; • визначати передумови, розрізняти результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів Середньовіччя; 	<p>Короткі повідомлення учнів: походи вікінгів. Пошукові завдання: з'ясування значення, застосування та ілюстрування прикладами поняття «вікінги»; добір інформації за визначеними критеріями із встановленням виду, часу і місця появи джерела, його призначення і авторства для виконання завдань (відповіді на запитання, розв'язання проблеми тощо); з'ясування способів пошуку та нагромадження інформації для характеристики змін у розвитку окремої країни у зазначених хронологічних межах.</p>

			<ul style="list-style-type: none"> показувати на мапі та описувати на основі мапи історичні події та об'єкти, перебіг подій, явищ, процесів, зокрема: походи вікінгів, порівнювати інформацію з різних мап, визначати її повноту; перетворювати інформацію з історичних та географічних мап, іншого умовно-графічного матеріалу в текстову форму і навпаки; встановлювати вид, час і місце появи, призначення і авторство історичного джерела; за самостійно визначеними критеріями добирати інформацію для виконання завдання, аргументувати свій вибір; на основі аналізу джерела ідентифікувати події та явища політичної, соціальної, економічної, культурно-інтелектуальної історії, історії повсякденності Середньовіччя; аргументувати за допомогою історичних фактів вплив на поведінку людини подій політичного, економічного та духовного життя; наводити приклади способів впливу громадян на політичні та суспільні процеси у Середні віки й нині; оцінювати якість виконання роботи за допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку 	<p>Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: складання опитувальника/тесту для перевірки знань за розділом (на розташування в хронологічній послідовності) відомостей про походи вікінгів; укладання синхроністичної таблиці подій і явищ у країнах середньовічної Європи (в означені століття, в межах розділу); укладання порівняльних таблиць явищ і процесів, що відбувались X–XV ст.; складання таблиці/опису подій на основі мапи «Походи вікінгів»; аналіз історичного джерела для ідентифікації подій і явищ соціально-політичного життя країн Середньовіччя та їхнього взаємозв'язку.</p> <p>Творчі завдання (індивідуально, в парах/групах): твір «Щоденник учасника походу вікінгів»; сценарій науково-популярного, короткометражного фільму щодо важливої події доби Середньовіччя.</p> <p>Проекти (індивідуальні/групові): військо та кораблі вікінгів</p>
14	Хрестові походи. 1. Хрестові походи.	Після уроку учениці/учні зможуть:	<ul style="list-style-type: none"> демонструвати знання перебігу подій, 	Короткі повідомлення учнів: хрестові походи (дитячий хрестовий похід),

		<p>2. Держави хрестоносців на Сході. 3. Духовно-рицарські ордени</p>	<p>явищ, процесів у часі в межах X–XV ст.;</p> <ul style="list-style-type: none"> • називати час хрестових походів; • укласти синхронізовану хронологічну таблицю «Європа в X–XV ст.»; • встановлювати взаємозв'язки між подіями, явищами, процесами, вчинками історичних діячів середньовічної доби, наводити приклади; • визначати передумови, розрізняє результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів Середньовіччя; • показувати на мапі та описувати на основі мапи історичні події та об'єкти, перебіг подій, явищ, процесів, зокрема хрестові походи, порівнювати інформацію з різних мап, визначати її повноту; • перетворювати інформацію з історичних та географічних мап, іншого умовно-графічного матеріалу в текстову форму і навпаки; • встановлювати вид, час і місце появи, призначення і авторство історичного джерела; • за самостійно визначеними критеріями добирати інформацію для виконання завдання, аргументувати свій вибір; • на основі аналізу джерела ідентифікувати події та явища політичної, соціальної, економічної, культурно-інтелектуальної історії, історії повсякденності Середньовіччя; 	<p>духовно-рицарські ордени. Пошукові завдання: з'ясування значення, застосування та ілюстрування прикладами понять: «духовно-рицарські ордени», «хрестові походи»; добір інформації за визначеними критеріями із встановленням виду, часу і місця появи джерела, його призначення і авторства для виконання завдань (відповіді на запитання, розв'язання проблеми тощо); з'ясування способів пошуку та нагромадження інформації для характеристики змін у розвитку окремої країни у зазначених хронологічних межах Середньовіччя. Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: складання опитувальника/тесту для перевірки знань за розділом (на розташування в хронологічній послідовності) відомостей про хрестові походи і держави хрестоносців тощо); укладання синхроністичної таблиці подій і явищ у країнах середньовічної Європи (в означені століття, в межах розділу); укладання порівняльних таблиць явищ і процесів, що відбувались X–XV ст.; складання таблиці/опису подій на основі мапи «Хрестові походи»; визначення на основі джерел причин і наслідків хрестових походів. Творчі завдання (індивідуально, в парах/групах): твір «Щоденник учасника</p>
--	--	--	---	--

			<ul style="list-style-type: none"> • аргументувати за допомогою історичних фактів вплив на поведінку людини подій політичного, економічного та духовного життя; • наводити приклади способів впливу громадян на політичні та суспільні процеси у Середні віки й нині; • оцінювати якість виконання роботи за допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку 	хрестового походу»; сценарій науково-популярного, короткометражного фільму щодо важливої події доби Середньовіччя
15		<p>Середньовічні держави: від роздробленості до станово-представницьких монархій.</p> <p>1. Взаємодія правителів і підданих. 2. Взаємодія влади і церкви. 3. Формування станово-представницьких монархій</p>	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • демонструвати знання перебігу подій, явищ, процесів у часі в межах X–XV ст.; • укласти синхронізовану хронологічну таблицю «Європа в X–XV ст.»; • встановлювати взаємозв'язки між подіями, явищами, процесами, вчинками історичних діячів середньовічної доби, наводити приклади; • визначати передумови, розрізняти результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів Середньовіччя; • показувати на мапі та описувати на основі мапи історичні події та об'єкти, перебіг подій, явищ, процесів, зокрема кордони середньовічних держав, порівнювати інформацію з різних мап, визначати її повноту; • перетворювати інформацію з історичних та географічних мап, іншого умовно-графічного матеріалу в текстову форму і навпаки; 	<p>Пошукові завдання: з'ясування значення, застосування та ілюстрування прикладами понять: «Генеральні штати», «парламент» («кортеси», «сейм»), «станово-представницька монархія», «феодальна роздробленість»; добір інформації за визначеними критеріями із встановленням виду, часу і місця появи джерела, його призначення і авторства для виконання завдань (відповіді на запитання, розв'язання проблеми тощо).</p> <p>Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: складання опитувальника/тесту для перевірки знань за розділом (на розташування в хронологічній послідовності) відомостей про формування середньовічних держав (від роздробленості до станово-представницьких монархій/республік); укладання порівняльних таблиць явищ і процесів, що відбувались X–XV ст.; аналіз історичного джерела для ідентифікації подій і явищ соціально-</p>

			<ul style="list-style-type: none"> • встановлювати вид, час і місце появи, призначення і авторство історичного джерела; • за самостійно визначеними критеріями добирати інформацію для виконання завдання, аргументувати свій вибір; • на основі аналізу джерела ідентифікувати події та явища політичної, соціальної, економічної, культурно-інтелектуальної історії, історії повсякденності Середньовіччя; • аргументувати за допомогою історичних фактів вплив на поведінку людини подій політичного, економічного та духовного життя; • наводити приклади способів впливу громадян на політичні та суспільні процеси у Середні віки й нині; • оцінювати якість виконання роботи за допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку 	<p>політичного життя країн Середньовіччя та їхнього взаємозв'язку; порівняння (усне/письмове за таблицею) середньовічних монархій Західної Європи (на вибір учителя)</p>
16		<p>Франція. 1. Франція в XI – XIV ст. 2. Столітня війна. 3. Формування абсолютної монархії</p>	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • демонструвати знання перебігу подій, явищ, процесів у часі в межах X–XV ст.; • називати час Столітньої війни; дату початку скликання Генеральних штатів у Франції; • укладати синхронізовану хронологічну таблицю «Європа в X–XV ст.»; • встановлювати взаємозв'язки між подіями, явищами, процесами, вчинками історичних діячів середньовічної доби, наводити 	<p>Пошукові завдання: з'ясування значення, застосування та ілюстрування прикладами понять: «Генеральні штати», «парламент», «станово-представницька монархія», «феодальна роздробленість»; добір інформації за визначеними критеріями із встановленням виду, часу і місця появи джерела, його призначення і авторства для виконання завдань (відповіді на запитання, розв'язання проблеми тощо); з'ясування способів пошуку та нагромадження інформації для характеристики змін у розвитку окремої</p>

			<p>приклади;</p> <ul style="list-style-type: none"> • визначати передумови, розрізняти результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів Середньовіччя; • показувати на мапі та описувати на основі мапи історичні події та об'єкти, перебіг подій, явищ, процесів, зокрема Столітню війну, кордони середньовічних держав, порівнювати інформацію з різних мап, визначати її повноту; • перетворювати інформацію з історичних та географічних мап, іншого умовно-графічного матеріалу в текстову форму і навпаки; • встановлювати вид, час і місце появи, призначення і авторство історичного джерела; • за самостійно визначеними критеріями добирати інформацію для виконання завдання, аргументувати свій вибір; • на основі аналізу джерела ідентифікувати події та явища політичної, соціальної, економічної, культурно- інтелектуальної історії, історії повсякденності Середньовіччя; • аргументувати за допомогою історичних фактів вплив на поведінку людини подій політичного, економічного та духовного життя; • наводити приклади способів впливу громадян на політичні та суспільні процеси у добу Середніх віків й нині; • оцінювати якість виконання роботи за 	<p>країни у зазначених хронологічних межах Середньовіччя.</p> <p>Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: складання опитувальника/тесту для перевірки знань за розділом (на розташування в хронологічній послідовності) відомостей про формування середньовічних держав (від роздробленості до станово-представницьких монархій/республік); укладання синхроністичної таблиці подій і явищ у країнах середньовічної Європи (в означені століття, в межах розділу); укладання порівняльних таблиць явищ і процесів, що відбувались X–XV ст.; усний/письмовий опис важливих подій і явищ життя країн Європи в X–XV ст. на основі історичних реконструкцій та історичних джерел (на прикладі однієї держави на вибір); аналіз історичного джерела для ідентифікації подій і явищ соціально-політичного життя країн Середньовіччя та їхнього взаємозв'язку; порівняння (усне/письмове за таблицею) середньовічних монархій Західної Європи (на вибір учителя); визначення на основі джерел причин і наслідків Столітньої війни.</p> <p>Творчі завдання (індивідуально, в парах/групах): розгорнутий план «Найсуттєвіші зміни, що відбувались у розвитку держав у X–XV ст.»; сценарій науково-популярного, короткометражного</p>
--	--	--	---	---

			<p>допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку</p>	<p>фільму щодо важливої події доби Середньовіччя. Обговорення та дискусії (орієнтовні теми). Чому перемогу в Столітній війні здобула Франція Проекти (індивідуальні/групові): Жанна д'Арк та її самопожертва</p>
17		<p>Англія. 1. Норманське завоювання Англії. 2. Генріх II Плантагенет. «Велика хартія вольностей». 3. Війна троянд</p>	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • демонструвати знання перебігу подій, явищ, процесів у часі в межах X–XV ст.; • називати час нормандського завоювання Англії, Війни троянд; дати початку скликання англійського парламенту, ухвалення «Великої хартії вольностей»; • укласти синхронізовану хронологічну таблицю «Європа в X–XV ст.»; • встановлювати взаємозв'язки між подіями, явищами, процесами, вчинками історичних діячів середньовічної епохи, наводити приклади; • визначати передумови, розрізняти результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів Середньовіччя; • показувати на мапі та описувати на основі мапи історичні події та об'єкти, перебіг подій, явищ, процесів, зокрема кордони середньовічних держав, порівнювати інформацію з різних мап, визначати її повноту; • перетворювати інформацію з історичних та географічних мап, іншого умовно-графічного матеріалу в 	<p>Пошукові завдання: з'ясування значення, застосування та ілюстрування прикладами понять: «парламент», «станово-представницька монархія», «феодальна роздробленість»; добір інформації за визначеними критеріями із встановленням виду, часу і місця появи джерела, його призначення і авторства для виконання завдань (відповіді на запитання, розв'язання проблеми тощо); з'ясування способів пошуку та нагромадження інформації для характеристики змін у розвитку окремої країни у зазначених хронологічних межах Середньовіччя. Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: складання опитувальника/тесту для перевірки знань за розділом (на розташування в хронологічній послідовності) відомостей про формування середньовічних держав (від роздробленості до станово-представницьких монархій/республік); укладання синхроністичної таблиці подій і явищ у країнах середньовічної Європи (в означені століття, в межах розділу);</p>

			<p>текстову форму і навпаки;</p> <ul style="list-style-type: none"> • встановлювати вид, час і місце появи, призначення і авторство історичного джерела; • за самостійно визначеними критеріями добирати інформацію для виконання завдання, аргументувати свій вибір; • на основі аналізу джерела ідентифікувати події та явища політичної, соціальної, економічної, культурно- інтелектуальної історії, історії повсякденності Середньовіччя; • аргументувати за допомогою історичних фактів вплив на поведінку людини подій політичного, економічного та духовного життя; • аргументувати важливість «Великої хартії вольностей» для подальшого розвитку ідей щодо прав людини; • наводити приклади способів впливу громадян на політичні та суспільні процеси у Середні віки й нині; • оцінювати якість виконання роботи за допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку 	<p>укладання порівняльних таблиць явищ і процесів, що відбувались X–XV ст.; усний/письмовий опис важливих подій і явищ життя країн Європи в X–XV ст. на основі історичних реконструкцій та історичних джерел (на прикладі однієї держави на вибір); аналіз історичного джерела для ідентифікації подій і явищ соціально-політичного життя країн Середньовіччя та їхнього взаємозв'язку; порівняння (усне/письмове за таблицею) середньовічних монархій Західної Європи (на вибір учителя); визначення на основі джерел причин і наслідків Війни троянд.</p> <p>Творчі завдання (індивідуально, в парах/групах): розгорнутий план «Найсуттєвіші зміни, що відбувались у розвитку держав у X–XV ст.»; сценарій науково-популярного, короткометражного фільму щодо важливої події доби Середньовіччя.</p> <p>Обговорення та дискусії (орієнтовні теми). У чому значення принципу недоторканності особи для становлення правової культури європейської цивілізації? Яка цінність «Великої хартії вольностей» для сучасних європейців, її значення для становлення європейської правової культури? Як пов'язане існування в демократичних країнах суду присяжних із демократичним ладом?</p> <p>Проекти (індивідуальні/групові): англійський парламент у Середньовіччі та сьогодні</p>
--	--	--	---	--

18		<p>Іспанія. 1. Реконкіста. 2. Іспанське суспільство. 3. Династична унія Ізабель I і Фернандо II та утворення Іспанського королівства</p>	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • демонструвати знання перебігу подій, явищ, процесів у часі в межах X–XV ст.; • називати час Реконкісти; • укладати синхронізовану хронологічну таблицю «Європа в X–XV ст.»; • встановлювати взаємозв'язки між подіями, явищами, процесами, вчинками історичних діячів середньовічної епохи, наводити приклади; • визначати передумови, розрізняти результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів Середньовіччя; • показувати на мапі та описувати на основі мапи історичні події та об'єкти, перебіг подій, явищ, процесів, зокрема Реконкісту, кордони середньовічних держав, порівнювати інформацію з різних мап, визначати її повноту; • перетворювати інформацію з історичних та географічних мап, іншого умовно-графічного матеріалу в текстову форму і навпаки; • встановлювати вид, час і місце появи, призначення і авторство історичного джерела; • за самостійно визначеними критеріями добирати інформацію для виконання завдання, аргументувати свій вибір; • на основі аналізу джерела ідентифікувати події та явища політичної, соціальної, економічної, 	<p>Короткі повідомлення учнів: Реконкіста в Іспанії. Пошукові завдання: з'ясування значення, застосування та ілюстрування прикладами понять: «парламент» («кортеси»), «Реконкіста», «станово-представницька монархія», «феодальна роздробленість»; добір інформації за визначеними критеріями із встановленням виду, часу і місця появи джерела, його призначення і авторства для виконання завдань (відповіді на запитання, розв'язання проблеми тощо); з'ясування способів пошуку та нагромадження інформації для характеристики змін у розвитку окремої країни у зазначених хронологічних межах Середньовіччя. Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: складання опитувальника/тесту для перевірки знань за розділом (на розташування в хронологічній послідовності) відомостей про формування середньовічних держав (від роздробленості до станово-представницьких монархій/республік); укладання синхроністичної таблиці подій і явищ у країнах середньовічної Європи (в означені століття, в межах розділу); укладання порівняльних таблиць явищ і процесів, що відбувались X–XV ст.; усний/письмовий опис важливих подій і явищ життя країн Європи в X–XV ст. на</p>
----	--	--	---	---

			<p>культурно- інтелектуальної історії, історії повсякденності Середньовіччя;</p> <ul style="list-style-type: none"> • аргументувати за допомогою історичних фактів вплив на поведінку людини подій політичного, економічного та духовного життя; • наводити приклади способів впливу громадян на політичні та суспільні процеси у Середні віки й нині; • оцінювати якість виконання роботи за допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку 	<p>основі історичних реконструкцій та історичних джерел (на прикладі однієї держави на вибір); аналіз історичного джерела для ідентифікації подій і явищ соціально-політичного життя країн Середньовіччя та їхнього взаємозв'язку; порівняння (усне/письмове за таблицею) середньовічних монархій Західної Європи (на вибір учителя); визначення на основі джерел причин і наслідків Реконкісти.</p> <p>Творчі завдання (індивідуально, в парах/групах): розгорнутий план «Найсуттєвіші зміни, що відбувались у розвитку держав у X–XV ст.»; сценарій науково-популярного, короткометражного фільму щодо важливої події доби Середньовіччя</p>
19		<p>Священна Римська імперія. Італійські міста-республіки.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Священна Римська імперія. 2. Правителі Священної Римської імперії в XII–XV ст. 3. Італійські міста-республіки 	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • демонструвати знання перебігу подій, явищ, процесів у часі в межах X–XV ст.; • називати час утворення Священної Римської імперії; • укладати синхронізовану хронологічну таблицю «Європа в X–XV ст.»; • встановлювати взаємозв'язки між подіями, явищами, процесами, вчинками історичних діячів середньовічної епохи, наводити приклади; • визначати передумови, розрізняти результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів Середньовіччя; • показувати на мапі та описує на основі мапи історичні події та об'єкти, перебіг 	<p>Коротке повідомлення учнів: середньовічна Венеція.</p> <p>Пошукові завдання: добір інформації за визначеними критеріями із встановленням виду, часу і місця появи джерела, його призначення і авторства для виконання завдань (відповіді на запитання, розв'язання проблеми тощо); з'ясування способів пошуку та нагромадження інформації для характеристики змін у розвитку окремої країни у зазначених хронологічних межах Середньовіччя.</p> <p>Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: укладання синхроністичної таблиці подій і явищ у країнах</p>

			<p>подій, явищ, процесів, зокрема кордони середньовічних держав, порівнювати інформацію з різних мап, визначати її повноту;</p> <ul style="list-style-type: none"> • перетворювати інформацію з історичних та географічних мап, іншого умовно-графічного матеріалу в текстову форму і навпаки; • встановлювати вид, час і місце появи, призначення і авторство історичного джерела; • за самостійно визначеними критеріями добирати інформацію для виконання завдання, аргументувати свій вибір; • на основі аналізу джерела ідентифікувати події та явища політичної, соціальної, економічної, культурно-інтелектуальної історії, історії повсякденності Середньовіччя; • аргументувати за допомогою історичних фактів вплив на поведінку людини подій політичного, економічного та духовного життя; • наводити приклади способів впливу громадян на політичні та суспільні процеси у Середні віки й нині; • оцінювати якість виконання роботи за допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку 	<p>середньовічної Європи (в означені століття, в межах розділу); укладання порівняльних таблиць явищ і процесів, що відбувались X–XV ст.; усний/письмовий опис важливих подій і явищ життя країн Європи в X–XV ст. на основі історичних реконструкцій та історичних джерел (на прикладі однієї держави на вибір); аналіз історичного джерела для ідентифікації подій і явищ соціально-політичного життя країн Середньовіччя та їхнього взаємозв'язку; порівняння (усне/письмове за таблицею) середньовічних монархій Західної Європи (на вибір учителя).</p> <p>Творчі завдання (індивідуально, в парах/групах): сценарій науково-популярного, короткометражного фільму щодо важливої події Середньовіччя</p>
20		<p>Практична робота: «Вплив військово-торговельних груп норманів-русів на землях Русі-</p>	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • демонструвати знання перебігу подій, явищ, процесів у часі в межах X–XV ст.; • називати час походів вікінгів; 	

		України»	<ul style="list-style-type: none"> • визначати передумови, розрізняти результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів Середньовіччя; • показувати на мапі та описувати на основі мапи історичні події та об'єкти, перебіг подій, явищ, процесів, зокрема: походи вікінгів, порівнювати інформацію з різних мап, визначати її повноту; • перетворювати інформацію з історичних та географічних мап, іншого умовно-графічного матеріалу в текстову форму і навпаки; • встановлювати вид, час і місце появи, призначення і авторство історичного джерела; • за самостійно визначеними критеріями добирати інформацію для виконання завдання, аргументувати свій вибір; • оцінювати якість виконання роботи за допомогою рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку 	
21		Узагальнення та/або контроль за розділом: «Європейські держави в X–XV ст. Доба вікінгів. Хрестові походи».		
РОЗДІЛ 4. МАТЕРІАЛЬНЕ І ДУХОВНЕ ЖИТТЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ				
22		Католицька церква в XI–XV ст. 1. Католицька церква після	Після уроку учениці/учні зможуть: <ul style="list-style-type: none"> • називати дату розколу християнської церкви; 	Короткі повідомлення: інквізиція. Пошукові завдання: з'ясування значення, застосування та ілюстрування прикладами понять: «єретик»,

		розколу. 2. Боротьба з єретиками. 3. Велика схизма	<ul style="list-style-type: none"> • виявляти і пояснювати ознаки культурно-історичних явищ періоду Середньовіччя; • визначати риси і пояснювати цілісність епохи Середньовіччя у політичній, економічній, соціальній, культурно-інтелектуальній сферах; • формулювати та висловлювати судження стосовно суспільних ідей з урахуванням свого досвіду, різних видів інформації; • створювати власний інтелектуальний продукт, дотримуючись засад академічної доброчесності; • характеризувати об'єкти громадського простору Середньовіччя за певними критеріями; • використовувати інформацію із суміжних галузей знань для характеристики тогочасних культурних явищ і процесів; • пояснювати і наводити приклади єдності, розмаїття і багатомірності Середньовіччя та його впливу на сучасність; • формулювати і аргументовано висловлювати свою думку, відстоювати у дискусії свої погляди та переконання (із тем розділу) 	«інквізиція»; складання речень, ребусів, кросвордів, хмар слів із тем розділу. Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: порівняння за допомогою таблиць і визначення спільного і відмінного в історичних подіях, явищах і процесах (католицька і православна церква, громадські простори Стародавнього світу і Середньовіччя); висловлення суджень щодо причин і наслідків змін у розвитку духовного світу людини в період Середньовіччя. Обговорення та дискусії (орієнтовні теми). Чому в середньовічному суспільстві з'являлися єретика?
23		Середньовічні школи та університети. Наукові й технічні	Після уроку учениці/учні зможуть: <ul style="list-style-type: none"> • укладати таблиці узагальнення щодо наукових і технічних досягнень Середньовіччя, наводити приклади 	Короткі повідомлення: освіта і школа в Середньовіччі; технічні винаходи доби Середніх віків; винахід книгодрукування. Пошукові завдання: з'ясування

		<p>досягнення. Книгодрукування. 1. Середньовічні школи та університети. 2. Науки. Юрій Дрогобич. Книгодрукування. 3. Технічні досягнення</p>	<p>спільного і відмінного в історичних подіях, явищах і процесах епохи;</p> <ul style="list-style-type: none"> • називати час винайдення книгодрукування; • пояснювати залежність перебігу історичних подій, явищ і процесів від панівних суспільних ідей Раннього Відродження та гуманізму; • визначати риси і пояснювати цілісність доби Середньовіччя у політичній, економічній, соціальній, культурно-інтелектуальній сферах; • формулювати та висловлювати судження стосовно суспільних ідей з урахуванням свого досвіду, різних видів інформації; • створювати власний інтелектуальний продукт, дотримуючись засад академічної доброчесності; • характеризувати об'єкти громадського простору Середньовіччя за певними критеріями; • використовувати інформацію із суміжних галузей знань для характеристики тогочасних культурних явищ і процесів; • пояснювати і наводити приклади єдності, розмаїття і багатомірності Середньовіччя та його впливу на сучасність; • формулювати і аргументовано висловлювати свою думку, відстоювати у дискусії свої погляди та переконання (із тем розділу) 	<p>значення, застосування та ілюстрування прикладами поняття «університет»; складання речень, ребусів, кросвордів, хмар слів із тем розділу.</p> <p>Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: укладання таблиць узагальнення щодо наукових і технічних досягнень Середньовіччя; порівняння за допомогою таблиць і визначення спільного і відмінного в історичних подіях, явищах і процесах (громадські простори Стародавнього світу і Середньовіччя).</p> <p>Творчі завдання (індивідуально, в парах/групах): повідомлення «Юрій Дрогобич – ректор Болонського університету»; твори «Життя середньовічного студента», «Диспут у середньовічному університеті».</p> <p>Обговорення та дискусії (орієнтовні теми). Чому Йоганна Гутенберга називають батьком книгодрукування?</p> <p>Проекти (індивідуальні/групові): Болонський університет у Середньовіччі й нині; внесок Йоганна Гутенберга у світову науку та освіту</p>
--	--	---	--	---

24		<p>Гуманізм. Раннє Відродження. Архітектура та інші мистецтва. 1. Гуманізм. 2. Архітектура. 3. Мистецтва Раннього Відродження</p>	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • укладати таблиці узагальнення щодо архітектури та мистецтв Середньовіччя, наводити приклади спільного і відмінного в історичних подіях, явищах і процесах епохи; • називати хронологічні межі Раннього Відродження; • виявляти і пояснювати ознаки культурно-історичних явищ періоду Середньовіччя; • пояснювати залежність перебігу історичних подій, явищ і процесів від панівних суспільних ідей Раннього Відродження та гуманізму; • наводити приклади змін та неперервності в історії культури Середньовіччя, пояснювати цю взаємодію; • показувати/позначати на мапі пам'ятки культури Середньовіччя; • за самостійно визначеними критеріями добирати інформацію для характеристики пам'яток культури епохи V–XV ст., аргументувати свій вибір; • визначати риси і пояснювати цілісність Середньовіччя у політичній, економічній, соціальній, культурно-інтелектуальній сферах; • формулювати та висловлювати судження стосовно суспільних ідей з урахуванням свого досвіду, різних видів інформації; 	<p>Коротке повідомлення: Відродження. Пошукові завдання: з'ясування значення, застосування та ілюстрування прикладами понять: «вітраж», «готичний стиль», «гуманізм», «Раннє Відродження», «романський стиль»; складання речень, ребусів, кросвордів, хмар слів із тем розділу; самостійний вибір/добір джерел для характеристики змін в архітектурі і мистецтві, опису і моделювання пам'яток періоду. Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: укладання таблиць узагальнення щодо архітектури та мистецтв Середньовіччя; порівняння за допомогою таблиць і визначення спільного і відмінного в історичних подіях, явищах і процесах (скульптура античності і Середньовіччя); укладання схем: основні чинники, що сприяли Відродженню, основні риси мистецтва Середньовіччя, ідеї Відродження, їхні прояви в житті суспільства. Творчі завдання (індивідуально, в парах/групах): віртуальна екскурсія пам'ятками архітектури Середньовіччя; підготовка та представлення презентацій, планів та/або описів віртуальних екскурсій «Пам'ятки мистецтв Середньовіччя». Обговорення та дискусії (орієнтовні теми). Чому Відродження почалось в Італії?</p>
----	--	---	---	--

			<ul style="list-style-type: none"> • створювати власний інтелектуальний продукт, дотримуючись засад академічної доброчесності; • характеризувати об'єкти громадського простору Середньовіччя за певними критеріями; • пояснювати важливість заходів щодо збереження і популяризації пам'яток історії, культури Середньовіччя та туристичних об'єктів; • визначати належність культурно-історичних пам'яток до географічних, етнографічних та історичних регіонів, країн, цивілізацій; • використовувати інформацію із суміжних галузей знань для характеристики тогочасних культурних явищ і процесів; • пояснювати і наводити приклади єдності, розмаїття і багатовимірності Середньовіччя та його впливу на сучасність; • формулювати і аргументовано висловлювати свою думку, відстоювати у дискусії свої погляди та переконання (із тем розділу) 	
25		Практична робота: «Школи Русі-України, Волинсько-Галицької держави»	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • укласти таблиці узагальнення щодо освіти Русі-України, Волинсько-Галицької держави, наводити приклади спільного і відмінного в історичних подіях, явищах і процесах; • виявляти і пояснювати ознаки 	

			<p>культурно-історичних явищ періоду Середньовіччя;</p> <ul style="list-style-type: none"> • за самостійно визначеними критеріями визначати риси і пояснювати цілісність Середньовіччя у політичній, економічній, соціальній, культурно-інтелектуальній сферах; • створювати власний інтелектуальний продукт, дотримуючись засад академічної доброчесності; • використовувати інформацію із суміжних галузей знань для характеристики тогочасних культурних явищ і процесів; • пояснювати і наводити приклади єдності, розмаїття і багатовимірності Середньовіччя та його впливу на сучасність; • формулювати і аргументовано висловлювати свою думку, відстоювати у дискусії свої погляди та переконання (із тем розділу) 	
26		Узагальнення та/або контроль за розділом: «Матеріальне і духовне життя європейського Середньовіччя».		
РОЗДІЛ 5. ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК ДЕРЖАВ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ В XI–XV ст.				
27		Польське королівство. Велике князівство Литовське.	Після уроку учениці/учні зможуть: <ul style="list-style-type: none"> • демонструвати знання перебігу подій, явищ, процесів у часі в країнах 	Коротке повідомлення: Грюнвальдська битва. Пошукові завдання: складання речень-прикладів на історичному матеріалі; добір

		<p>Боротьба з Тевтонським орденом</p> <p>1. Утворення Польського королівства.</p> <p>2. Утворення Великого князівства Литовського.</p> <p>3. Чернечі рицарські ордени.</p> <p>4. Утворення та занепад Тевтонського ордену</p>	<p>Центральної та Східної Європи в XI–XV ст.;</p> <ul style="list-style-type: none"> • називати час утворення Польського, королівства, Великого князівства Литовського, дату Грюнвальдської битви; • укладати синхронізовану хронологічну таблицю «Країни Центральної та Східної Європи у XI–XV ст.»; • показувати/позначати на мапі історичні події та об'єкти, перебіг подій, явищ, процесів у країнах Центральної та Східної Європи у XI–XV ст., території Польщі; • пояснювати і наводити приклади єдності, розмаїття, багатовимірності та взаємовпливів минулого країн Центральної та Східної Європи в XI–XV ст. та їхній вплив на сучасність; • висловлювати обґрунтовані судження щодо ролі історичних постатей (у межах розділу); • пояснювати причини, результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів, використовуючи відповідні поняття і терміни (в межах розділу); • аргументувати свої судження за допомогою історичних фактів, доступних історичних джерел та з урахуванням гуманістичних цінностей із тем розділу; • виявляти інтереси різних спільнот/ груп суспільства країн Центральної та Східної Європи і визначати шляхи їх 	<p>інформації з кількох джерел (із встановленням особливостей і достовірності історичних джерел) для виконання завдання (відповіді на запитання, розв'язання проблеми тощо).</p> <p>Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: розв'язання/складання хронологічних задач/завдань з обчислення часу (в межах розділу); складання хронологічних і синхроністичних таблиць з історії країн регіону; формулювання запитань до історичних джерел з тем розділу; аналіз, синтез і застосування інформації з різних джерел для пояснення сутності, причин і наслідків подій і явищ; порівняння явищ і процесів, що відбувались в різних країнах Центральної та Східної Європи у XI–XV ст.; формулювання суджень про діяльність історичних осіб (у межах розділу); складання порівняльних, причиново-наслідкових схем, таблиць, інфографіки з характеристики зовнішньої та внутрішньої політики правителів держав Центральної та Східної Європи у XI–XV ст.; самостійний вибір/добір джерел для відповідей на запропоновані запитання та виконання завдань із тем розділу.</p> <p>Творчі завдання (індивідуально, в парах/групах): медійна реконструкція історичних подій: «Грюнвальдська битва»; історичні портрети (на вибір):</p>
--	--	--	--	--

			узгодження для розв'язання проблем відповідних спільнот/ груп	Ольгерд Гедимінович, Казимир III); уявне інтерв'ю із сучасником Грюнвальдської битви; сценарій короткометражного фільму: «Кревська унія і Україна». Обговорення та дискусії (орієнтовні теми). Як географічне положення Польщі впливало на її розвиток? Проекти (індивідуальні/групові): Велике князівство Литовське і Україна: взаємозв'язки і взаємовпливи; зв'язки Русі-України та Волинсько-Галицької держави із європейськими країнами
28		Угорське королівство. Гуситські війни в Чехії. 1. Угорське королівство за Іштвана I. 2. Чеське королівство. 3. Гуситські війни	Після уроку учениці/учні зможуть: <ul style="list-style-type: none"> • демонструвати знання перебігу подій, явищ, процесів у часі в країнах Центральної та Східної Європи в XI–XV ст.; • називати час гуситських війн, монгольської навали на Східну Європу, утворення Угорського, Чеського королівств; • укладати синхронізовану хронологічну таблицю «Країни Центральної та Східної Європи у XI–XV ст.»; • показувати/позначати на мапі історичні події та об'єкти, перебіг подій, явищ, процесів у країнах Центральної та Східної Європи у XI–XV ст., території Угорщини, Чехії; • пояснювати і наводити приклади єдності, розмаїття, багатовимірності та взаємовпливів минулого країн Центральної та Східної Європи в XI–XV ст. та їхній вплив на сучасність; 	Пошукові завдання: з'ясування значення, застосування та ілюстрування прикладами поняття «гуситські війни»; складання речень-прикладів на історичному матеріалі; створення хмар слів, кластерів до наведених понять; добір інформації з кількох джерел (із встановленням особливостей і достовірності історичних джерел) для виконання завдання (відповіді на запитання, розв'язання проблеми тощо). Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: розв'язання/складання хронологічних задач/завдань з обчислення часу (в межах розділу); складання хронологічних і синхроністичних таблиць з історії країн регіону; формулювання запитань до історичних джерел з тем розділу; аналіз, синтез і застосування інформації з різних джерел для пояснення сутності, причин і

			<ul style="list-style-type: none"> • висловлювати обґрунтовані судження щодо ролі історичних постатей (у межах розділу); • пояснювати причини, результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів, використовуючи відповідні поняття і терміни (в межах розділу); • аргументувати свої судження за допомогою історичних фактів, доступних історичних джерел та з урахуванням гуманістичних цінностей із тем розділу; • виявляти інтереси різних спільнот/ груп суспільства країн Центральної та Східної Європи і визначати шляхи їх узгодження для розв'язання проблем відповідних спільнот/ груп 	<p>наслідків подій і явищ; порівняння явищ і процесів, що відбувались в різних країнах Центральної та Східної Європи у XI–XV ст.; формулювання суджень про діяльність історичних осіб (у межах розділу); складання порівняльних, причиново-наслідкових схем, таблиць, інфографіки з характеристики зовнішньої та внутрішньої політики правителів держав Центральної та Східної Європи у XI–XV ст.; самостійний вибір/добір джерел для відповідей на запропоновані запитання та виконання завдань із тем розділу.</p> <p>Творчі завдання (індивідуально, в парах/групах): історичні портрети (на вибір): Іштван I, Ян Гус, Ян Жижка; уявне інтерв'ю із сучасником гуситських війн.</p> <p>Обговорення та дискусії (орієнтовні теми). Як напис «Любіть один одного, бажайте всім правди» на пам'ятнику Яну Гусу в м. Прага (Чехія) розкриває філософію життя цього діяча? У чому взаємовплив культур і цивілізацій в період Середньовіччя?</p> <p>Проекти (індивідуальні/групові): за що і як боролись гусити</p>
29		<p>Монгольське панування. Формування Великого князівства Московського.</p> <p>1. Утворення</p>	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • демонструвати знання перебігу подій, явищ, процесів у часі в країнах Центральної та Східної Європи в XI–XV ст.; • називати час монгольської навали на Східну Європу, утворення 	<p>Коротке повідомлення: підпорядкування Московського князівства Монгольській імперії улусу Джучі (Золотій Орді).</p> <p>Пошукові завдання: з'ясування значення, застосування та ілюстрування прикладами поняття «боярська</p>

		<p>Монголії. Воєнні походи монголів. Улус Джучі (Золота Орда). 2. Новгородська боярська республіка. 3. Велике князівство Московське в XIV–XV ст.</p>	<p>Новгородської боярської республіки, Великого князівства Московського;</p> <ul style="list-style-type: none"> • укласти синхронізовану хронологічну таблицю «Країни Центральної та Східної Європи у XI–XV ст.»; • показувати/позначати на мапі історичні події та об'єкти, перебіг подій, явищ, процесів у країнах Центральної та Східної Європи у XI–XV ст., території Новгородської боярської республіки, Великого князівства Московського, улусу Джучі (Золотої Орди), напрямки походів монголів; • пояснювати і наводити приклади єдності, розмаїття, багатовимірності та взаємовпливів минулого країн Центральної та Східної Європи в XI–XV ст. та їхній вплив на сучасність; • висловлювати обґрунтовані судження щодо ролі історичних постатей (у межах розділу); • пояснювати причини, результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів, використовуючи відповідні поняття і терміни (в межах розділу); • аргументувати свої судження за допомогою історичних фактів, доступних історичних джерел та з урахуванням гуманістичних цінностей із тем розділу; • виявляти інтереси різних спільнот/ груп суспільства країн Центральної та Східної Європи і визначати шляхи їх узгодження для розв'язання проблем 	<p>республіка»; складання речень-прикладів на історичному матеріалі; створення хмар слів, кластерів до наведених понять; добір інформації з кількох джерел (із встановленням особливостей і достовірності історичних джерел) для виконання завдання (відповіді на запитання, розв'язання проблеми тощо). Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: розв'язання/складання хронологічних задач/завдань з обчислення часу (в межах розділу); складання хронологічних і синхроністичних таблиць з історії країн регіону; формулювання запитань до історичних джерел з тем розділу; аналіз, синтез і застосування інформації з різних джерел для пояснення сутності, причин і наслідків подій і явищ; порівняння явищ і процесів, що відбувались в різних країнах Центральної та Східної Європи у XI–XV ст.; формулювання суджень про діяльність історичних осіб (у межах розділу); складання порівняльних, причиново-наслідкових схем, таблиць, інфографіки з характеристики зовнішньої та внутрішньої політики правителів держав Центральної та Східної Європи у XI–XV ст.; самостійний вибір/добір джерел для відповідей на запитання та виконання завдань із тем розділу. Творчі завдання (індивідуально, в парах/групах): медійна реконструкція</p>
--	--	--	---	--

			відповідних спільнот/груп	історичних подій: «Завоювання Новгороду Москвою». Обговорення та дискусії (орієнтовні теми). У чому взаємовплив культур і цивілізацій в період Середньовіччя?
30		Османська імперія в XIV–XV ст. 1. Утворення Османської імперії. 2. Управління державою. Захоплення Константинополя. 3. Культура Османської імперії	Після уроку учениці/учні зможуть: <ul style="list-style-type: none"> • демонструвати знання перебігу подій, явищ, процесів у часі в країнах Центральної та Східної Європи в XI–XV ст.; • називати час утворення Османської імперії, дату падіння Константинополя; • укладати синхронізовану хронологічну таблицю «Країни Центральної та Східної Європи у XI–XV ст.»; • показувати/позначати на мапі історичні події та об'єкти, перебіг подій, явищ, процесів у країнах Центральної та Східної Європи у XI–XV ст.; • пояснювати і наводити приклади єдності, розмаїття, багатомірності та взаємовпливів минулого країн Центральної та Східної Європи в XI–XV ст. та їхній вплив на сучасність; • висловлювати обґрунтовані судження щодо ролі історичних постатей (у межах розділу); • пояснювати причини, результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів, використовуючи відповідні поняття і терміни (в межах розділу); • аргументувати свої судження за допомогою історичних фактів, 	Короткі повідомлення: культура Османської імперії. Пошукові завдання: з'ясування значення, застосування та ілюстрування прикладами поняття «турки-османи»; складання речень-прикладів на історичному матеріалі; створення хмар слів, кластерів до наведених понять; добір інформації з кількох джерел (із встановленням особливостей і достовірності історичних джерел) для виконання завдання (відповіді на запитання, розв'язання проблеми тощо). Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: розв'язання/складання хронологічних задач/завдань з обчислення часу (в межах розділу); складання хронологічних і синхроністичних таблиць з історії країн регіону; формулювання запитань до історичних джерел з тем розділу; аналіз, синтез і застосування інформації з різних джерел для пояснення сутності, причин і наслідків подій і явищ; порівняння явищ і процесів, що відбувались в різних країнах Центральної та Східної Європи у XI–XV ст.; формулювання суджень про діяльність історичних осіб (у межах

			<p>доступних історичних джерел та з урахуванням гуманістичних цінностей із тем розділу;</p> <ul style="list-style-type: none"> виявляти інтереси різних спільнот/ груп суспільства країн Центральної та Східної Європи і визначати шляхи їх узгодження для розв'язання проблем відповідних спільнот/груп 	<p>розділу); складання порівняльних, причиново-наслідкових схем, таблиць, інфографіки з характеристики зовнішньої та внутрішньої політики правителів держав Центральної та Східної Європи у XI–XV ст.; самостійний вибір/добір джерел для відповідей на запропоновані запитання та виконання завдань із тем розділу.</p> <p>Творчі завдання (індивідуально, в парах/групах): медійна реконструкція історичних подій: «Штурм Константинополя турками»; історичні портрети (на вибір): Мехмед II; уявне інтерв'ю із сучасником штурму/оборони Константинополя; сценарій короткометражного фільму: «Падіння Константинополя».</p> <p>Обговорення та дискусії (орієнтовні теми). Які наслідки для різних країн Європи мали завоювання турків-османів? Кого нині прозивають «яничарами»? У чому взаємовплив культур і цивілізацій в період Середньовіччя?</p> <p>Проекти (індивідуальні/групові): Софійські собори: коли, чому, хто їх зводили</p>
31		<p>Практична робота: «Українські землі в складі Польського королівства та Великого князівства Литовського»</p>	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> демонструвати знання перебігу подій, явищ, процесів у часі в країнах Центральної та Східної Європи в XI–XV ст.; називати час утворення Польського, королівства, Великого князівства 	

			<p>Литовського, дату Грюнвальдської битви;</p> <ul style="list-style-type: none"> • укласти синхронізовану хронологічну таблицю «Країни Центральної та Східної Європи у XI–XV ст.»; • показувати/позначати на мапі історичні події та об'єкти, перебіг подій, явищ, процесів на територіях Польщі, Литви та руських; • пояснювати і наводити приклади єдності, розмаїття, багатовимірності та взаємовпливів минулого країн Центральної та Східної Європи в XI–XV ст. та їхній вплив на сучасність; • висловлювати обґрунтовані судження щодо ролі історичних постатей (у межах розділу); • пояснювати причини, результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів, використовуючи відповідні поняття і терміни (в межах розділу); • аргументувати свої судження за допомогою історичних фактів, доступних історичних джерел та з урахуванням гуманістичних цінностей із тем розділу; • виявляти інтереси різних спільнот/ груп суспільства країн Центральної та Східної Європи і визначати шляхи їх узгодження для розв'язання проблем відповідних спільнот/ груп 	
32		Узагальнення та/або контроль за розділом:		

		«Виникнення та розвиток держав Центральної та Східної Європи в X–XV ст.».		
РОЗДІЛ 6. ЦИВІЛІЗАЦІЇ СЕРЕДНЬОВІЧНОГО СХОДУ (оглядово)				
33		<p>Середньовічні Китай, Індія, Японія.</p> <p>1. Держава і суспільство в середньовічному Китаї.</p> <p>2. Індія. Делійський султанат.</p> <p>3. Суспільство середньовічної Японії.</p> <p>4. Культура цивілізацій середньовічного Сходу</p>	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • визначати віддаленість і тривалість подій, явищ, процесів у різних країнах (у межах розділу); • визначати причини змін у житті суспільства країн Середньовічного Сходу (з допомогою вчителя); • наводити приклади змін та неперервності в історії суспільств Середньовічного Сходу; • визначати належність культурно-історичних пам'яток, господарських об'єктів до географічних, етнографічних та історичних регіонів, країн, цивілізацій Середньовічного Сходу; • характеризувати діяльність людини у природно-географічному середовищі країн Середньовічного Сходу в різні історичні періоди, наводити приклади впливу людини на природу в минулому і сьогоденні, чинники, що впливають на заняття людей, спосіб ведення господарства, соціальний устрій, визначати тенденції економічного розвитку; • за самостійно визначеними критеріями добирати інформацію для виконання завдання, аргументувати свій вибір (у 	<p>Короткі повідомлення: досягнення культури Китаю, Індії, Японії.</p> <p>Пошукові завдання: з'ясування значення, застосування та ілюстрування прикладами понять: «Піднебесна імперія», «каста», «індуїзм»; створення хмар слів, кластерів до зазначених понять, складання речень-прикладів на історичному матеріалі; добір інформації з кількох джерел (із встановленням їх особливостей і достовірності) для виконання завдання, наприклад, відповіді на запитання щодо значення культурних досягнень середньовічних Японії, Китаю та Індії для формування європейського культурного простору.</p> <p>Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: розв'язання/складання хронологічних задач/завдань з обчислення часу (в межах розділу); складання хронологічних і синхроністичних таблиць з історії країн регіону; формулювання запитань до історичних джерел із тем розділу; формулювання аргументів щодо особливостей розвитку країн Середньовічного Сходу на основі аналізу</p>

			<p>межах розділу);</p> <ul style="list-style-type: none"> • формулювати і аргументовано висловлювати, відстоювати у дискусії свої погляди та переконання з тем розділу 	<p>джерел; самостійний вибір/добір джерел для відповідей на запропоновані запитання та виконання завдань із тем розділу.</p> <p>Творчі завдання (індивідуально, в парах/групах): розробка і презентація уявних екскурсій до середньовічних пам'яток культури Китаю, Японії та Індії; складання кросвордів, текстів, ребусів на матеріалі розділу.</p> <p>Обговорення та дискусії (орієнтовні теми). Як географічне положення кожної з країн регіону впливало на її розвиток? Які особливості китайського/індійського/японського середньовічного суспільства вплинули на сучасний розвиток цих країн? Які знання про середньовічний Китай допоможуть осягнути його сьогодення? Хто такі самураї і який їхній вплив на японське суспільство?</p> <p>Проекти (індивідуальні/групові): підготовка й представлення презентації (вікторини, квесту) про культурні досягнення середньовічного Сходу, які вплинули на формування європейського культурного простору; особливості державного устрою Китаю; китайська армія: особливості озброєння і тактики; особливості японського художнього мистецтва</p>
34		Узагальнення та/або контроль за розділом:		

		«Цивілізації середньовічного Сходу».		
35		<p>Інтегроване узагальнення до курсу «Спадщина Середньовіччя в історії людства і України».</p> <p>1. Особливості історичного розвитку людства в Середні віки.</p> <p>2. Україна в подіях, явищах і процесах середньовічної Європи. Здобутки середньовічного русько-українського суспільства.</p> <p>3. Внесок Русі-України у формування європейської цивілізації</p>	<p>Після уроку учениці/учні зможуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • визначати характерні ознаки Середньовіччя; • називати і пояснювати хронологічні межі середньовічного періоду в історії світу й України та його особливості; • розкривати період Середньовіччя в Україні як княжу добу, періоди якої збігаються з відповідними періодами європейської історії; • визначати риси і пояснювати цілісність історичних періодів Середньовіччя у політичній, економічній, соціальній, культурно-інтелектуальній сферах; • визначати на підставі укладеної протягом навчального року синхронізованої хронологічної таблиці «Європа в добу Середньовіччя» місце Русі-України в загальноєвропейських політичних, господарських і культурних процесах; • показувати на мапі основні історичні об'єкти V–XV ст.; • характеризувати діяльність людей у природно-географічному середовищі в різні періоди Середньовіччя, наводити приклади впливу людини на природу в минулому і сьогоденні; • встановлювати взаємозв'язки між подіями, явищами у різних країнах 	<p>Короткі повідомлення: особливості середньовічних міст (регіон – на вибір учня/учениці), визначні події/постаті/пам'ятки середньовічної історії Русі-України, Європи, світу.</p> <p>Практичні завдання та завдання з розвитку критичного та системного мислення: опрацювання мап/контурних мап із тем розділу; складання порівняльних, причино-наслідкових схем, таблиць, інфографіки з тем розділу; аналіз, синтез і застосування інформації, отриманої з історичних джерел для пояснення цивілізаційних здобутків середньовічного українського, європейського, східного суспільств, формулювання суджень про діяльність історичних осіб (у межах тем розділу).</p> <p>Творчі завдання (індивідуально, в парах/групах): історичне есе: значення середньовічних держав на території України для подальшого розвитку українського суспільства/культури (на вибір учня/учениці); презентації/уявні екскурсії: Київ і київська земля XII–XIII ст., Чернігівське і Переяславське князівства XII–XIII ст., Волинське і Галицьке князівства XII–XIII ст., Волинсько-Галицьке князівство («держава Романовичів») XIII–XIV ст.; підготовка та представлення презентацій, описів</p>

			<p>середньовічної Європи;</p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати взаємопов'язаність і взаємозалежність процесів господарського, соціального, політичного й культурного життя русько-українського, візантійського та європейських суспільств; • пояснювати і наводити приклади єдності, розмаїття і багатомірності середньовічного минулого Європи, Русі-України та їхнього впливу на сучасність; • характеризувати цивілізаційні здобутки русько-українського суспільства у IX–XV ст.; • наводити приклади, висловлювати обґрунтовані судження щодо ролі особи в історії Середньовіччя та сучасності 	<p>здобутків населення України у IX–XV ст. Обговорення та дискусії (орієнтовні теми). Що можемо називати спадщиною Середньовіччя в історії Європи та світу? Що у спадщині Русі-України можна вважати внеском в загальноєвропейську культурну спадщину? Що би ви назвали «уроками» Середньовіччя? Як проявились візантійська, руська та західноєвропейська (католицька) культурні традиції в пам'ятках культури Середньовіччя? У чому виявляються особливості українського Середньовіччя порівняно з історією Західної Європи?</p>
--	--	--	---	---